Lääne-Harju Koostöökogu esinduse õppevisiidi kokkuvõte Hollandisse

Ajavahemikul 2.-4. juuni (5. juunil toimus tagasisõit) toimunud õppevisiidil osalesid Lääne-Harju Koostöökogu esindajad Piret Lõuk, Annika Jõks, Ranno Rüüberg, Liivi Ermas, Rafael Milermann, Taimar Tensbek, Einar Alliksaar ja Kadri Tillemann, partnerorganisatsioonide esindajad Kristiina Timmo ja Kadi Ploom (Tartumaa Arendusselts), Mari-Liis Dolenko (Kodanikuühiskonna Sihtkapital) ja Demis Voss (Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus).

Õppeviisil osaliste leidmiseks levitati LHKK liikmete seas infot võimalusest oma huvist visiidil osaleda teada anda. 28. mail toimus Tallinnas visiidi eelkohtumine, kus tutvustati külastuse programme ning arutati visiidiga seotud ootusi ning edasisi koostööperspektiive.

Teisipäev, 2. Juuni,

Külastused Groningeni linnas, tegemist on ligi 200 000 elanikuga piirkonnakeskusega (ei kuulu tegevusgrupi koosseisu, kuid on oluliseks tõmbekeskuseks). Külastasime keskväljakul asuvat turgu (ei toimi igapäevaselt) ning selle läheduses paiknevat kauplust **Het Hanze Huis** (http://www.hethanzehuis.nl/), tegemist on omanäolise kauplusega, mis oma kontseptsioonis lähtub ajaloolise Hansa Liiga taustast – sellest lähtub nii kaubavalik kui kaupluste asukohad. Müüakse valdavalt vaid vähemalt 50 aastase ajalooga pere-ettevõtete toodangut. Eesti kaupa praegu veel keti kauplustes ja veebipoes müügil ei ole, aga sobivate tootjate ja kaubaartiklite olemasolu korral ollakse koostööks valmis. Külastasime ka Groningeni regioonivalitsuse (Province Government) ajaloolist hoonet, kus East Groningeni Kohaliku Tegevusgrupi juht Rene Perton ülevaate piirkonna halduskorraldusest. Õhtul külastasime **Meinardi** (http://www.lekkereasperges.nl/) nimelist ettevõtet, mis kombineerib põllumajandustootmise ja kaubanduse. Spargli- ja maasikafarmi juurde on loodud atraktiivne kohaliku toodangu kauplus- kohvik, mis on kohalike seas väga populaarne. Konkurentsieelise loob soojendusega sparglikasvantus, see tähendab, et tootja saab pakkuda hooaja esimese sparglisaagi ning seda hooajaga võrreldes kõrgema hinnaga. Maasikaid müüakse värskena ning nendest valmistataks erinevaid tooteid (nt mahl, *prosecco jpm*). Kaupluses müüakse laia valikut muid kohalike tootjate tooteid ja väikeses valikus laiatarbetooteid (nt banaane), et

kliendid ei peaks Meinardile supermarketeid eelistama ja saaksid kõik vajaliku ühest kohast kätte. Pakutakse tööd 50-60 inimesele, neist ligi pooled on Poola päritolu.

Kolmapäev, 3. juuni

Tegevuspiirkonnas asuvas linna Veendam'i (http://www.vanberesteyn.nl/) kultuurikeskuses toimus piirkonna kohaturundust tutvustav seminar. Võõrustaja Rob Heilijgers andis ülevaate kohaturundusprojektidest (nendest osad on varem toetatud ka LEADER -vahenditest), kus on olulisteks põhimõteteks ühildumine teiste piirkonna turunduskampaaniatega ning piirkonna võtmeisikute toetus ja osalemine. Toimus arutelu koostöövõimaluste kohta kohaturunduse valdkonnas.

Külastasime era-algatuslikku kunstikogu **Huis voor de Kunst** (http://www.huisvoordekunst.com/) , galerii on avatud kõigile kunstihuvilistele, toimuvad erinevad koostööprojektid kohalike tudengitega. Tegemist on esindusliku koguga, mis paikneb kokku kahes galeriis. Piirkonnas on idee, et osa sellest kogust võiks tulevikus eksponeerida Tallinnas, KUMU-s.

Tutvusime Veendami kultuurikeskuse ja samas majas asuva **Veenkoliniaal muuseumiga** (http://www.veenkoloniaalmuseum.nl/) – kultuurikeskuse uus majatiib on ajaloolise muuseumiosaga oskuslikuks üheks tervikuks seotud. Kultuurikeskuses on ca 300- kohaline teatrisaal, kunstigalerii ja erinevad võimalused loovateks tegevusteks. Muuseum annab põhjaliku ja interaktiivse ülevaate piirkonna ajaloost, mis on seotud turbakaevandamise ja meresõiduga. Eksponeeritud olid ka endisaegsete mereretkede käigus Hansalinnadest toodud suveniirid, sh võrdlemisi kentsakas köiest meisterdatud kujuke Tallinnast.

Hoonekompleksi juures asub ka üks Social Sofa projekti (http://www.socialsofa.nl/) rajatud diivanitest. Tegemist on atraktiivsete ja põnevate objektidega piirkonna linnaruumis ja avalikes kohtades. Diivanite disaini aluseks on piirkonna laste joonistused ning igal diivanil on rääkida oma "lugu".

Külastasime **Turfcentrale** (http://www.turfcentraleveendam.nl/) **kunstikeskust**, millel on mitu funktsiooni. Ühelt poolt tegutseb see ainulaadse kunstilaenutuspunktina, kuskohast huvilised, kes ei soovi või ei jaksa maale osta, saavad neid sealt endale sobivaks ajaks rentida. Tegemist on väga nõutud teenusega. Teisalt tegutseb endises katlamajas nn kunsti-inkubaator. Muinsuskaitsealuse hoone sisse on LEADER-vahendite toel ehitatud moodne puidust ehitis, kus asuvad kunstnike ateljeed. Lisaks toimuvad keskuses erinevad koolitused ja töötoad.

Neljapäev, 4. juuni

Ennelõunal tutvusime piirkonna arengu ühevõtmeprojektiga - **Oldambti järvega**. Tegemist on ca 800-hektari suuruse kunstveekoguga, mis rajati ca 12 aastat tagasi põllumajanduslikele maadele, eesmärgiga muuta piirkonda senisest atraktiivsemaks elu- ja külastuspiirkonnaks.

Tegemist oli toona kogukonnas vastakaid tundeid tekitanud algatusega ning kinnisvaraarendusega seotud plaanid pole veel täielikult realiseerunud (seoses vahepealse majanduskriisiga), kuid tänaseks on järvega seotud positiivsed mõjud ilmsed – käivitatud on hulgaliselt uusi turismiettevõtteid, rekreatsioonivõimalusi kasutatakse aktiivselt. Üks endine farmer, kes müüs järve rajamiseks oma maavaldusi, on selle kaldale loonud väga eduka sadama (soojendusega sadama-angaar on saanud ka LEADER-toetust) **Reiderhaveni** (http://www.reiderhaven.nl/) Kuna järve laevaliiklus on pidevalt kasvamas, siis on sadamat pidevalt laiendatud, parasjagu ehitati ka väikest majutusvõimalust. Ringsõidul järvel saime ülevaate uutest elamuarendustest (http://www.blauwestad.nl/), rekreatsiooni- ja haridusprojektidest (LEADER-toel rajatud kool).

Pärastlõunal käisime **SPNA testfarmis** (http://www.spna.nl/en/), mis viib läbi erinevaid põllumajanduse teste – katsetab erinevaid (rapsi, nisu, odra jt) sorte, väetisi, viljelusviise ja pestitsiide. Klientideks on valdavalt Hollandi põllumajandustootjad, aga ka valitsusasutused. Viiakse läbi ka valitsuse poolt algatatud keskkonnaprogrammi – st osad põllualad on aktiivsest kasutusest väljas ja kasutuses näiteks rohumaadena. Farmis tutvustati ka Peter van der Kloki poolt väljaarendatud uudset ja väga edukaks osutunud (pärjatud mitmete Hollandi innovatsiooni - ja rohemajandusauhindadega) **Bio Product Processorit** (www.bioproductprocessor.com). Tegemist on unikaalse tehnoloogiaga, mis võimaldab põllumajanduslikku energiatootmist kohapeal, farmis. Nii näiteks saab rapsiseemnest toota loomasööta, kütust ja muid aineid (nt glütseriin, taimeõli). Ühise arutelu käigus leiti, et teadus-arendusasutusi kaasates tasub kaaluda tehnoloogia testimist ka Eesti oludes.

Õppevisiidi lõpetas turismiettevõtte, **SPA-hotelli Fontana** (http://www.fontananieuweschans.nl/) külastus. Hotelli iseloomustab kontseptsiooni läbimõeldus ja selgelt fikseeritud sihtgrupp. Viimaseks on peamiselt Hollandi ja Saksamaa (asutakse Saksa piiri vahetus läheduses) erakliendid – konverentse ja üritusi ei korraldata, grupiviisiliselt reisijaid (sh lastega peresid) pigem välditakse. Hotelli keskmine aastane täituvus on seejuures ligi 75%. SPA-osaks on termaalveega välibassein ja suur, mitmeid puhke- ja lõõgastusvõimalusi pakkuv park. Pargis paikneb ka ülisuur Lenini kuju – mille eksponeerimisel on siiski püütud vältida nõukogude võimu propageerimist ning seda käsitletakse pigem hoiatava ja objektiivse ajalookäsitlusena.